

Özgür Narin

Araş. Gör.

On Dokuz Mayıs Üniversitesi İİBF

Bilim ile İktidar Arasındaki İlişkinin Çözümlemesine Dair Eski Bir Öneri: Bilimin "Gerçek Boyunduruk Altına Alınışı" (Real Subsumption)

Bilim ile iktidar arasındaki ilişki, bilim ile sermaye birikimi arasındaki ilişkiden bağımsız düşünülemez. Ancak, eleştirel düşüncenin Türkiye'deki kökleri, teknoloji, kalkınma gibi kavramları olduğu gibi, bilimi de özerk kabul etme eğilimi taşımıştır. Burada şu soru önem kazanır: Acaba kalkınma, teknoloji gibi bilim de, üretilmiş ve üretim sürecinin yapısıyla iç içe geçmiş değişkenler değil de, özerk, kendi üretim süreci olan değişkenler midir? Bilimin üretimi, bir zanaatkârın üretimine ya da kapitalizmle sadece girdileri, çıktıları düzeyinde eklenmiş ama kendi içinde özerk ilişkileri barındıran bir üretim birimine mi benzemektedir? Emek süreci, emek nesnesi ile ilişkisi, "hammaddeleri", "makinaları", "teknolojisi" ile ilişkisi, toplumsal üretimdeki yeri özerk midir? Sermaye ile bilim arasındaki ilişki iki özerk kuvvetin ilişkisi midir yoksa kapitalist üretim, bilimin üretimini de dönüştürmekte midir? Böyle ise bu dönüşüm süreci nasıl bir kuramsal çerçeveye oturtulabilir? Burada Marks'ın geliştirdiği iki analiz düzeyi, bilimin üretimini incelemede kullanılabilir. Sermayenin biçimsel boyunduruğu (formal subsumption) ile gerçek boyunduruğu (real subsumption). Bu tebliğ bilimin sermaye ile ilişkisini eleştirel bir tarzda incelemektedir, kapitalist meta üretiminde bilim özerkliğe sahip değildir, ancak bundan fazlası vardır: buradaki eleştirel inceleme, bilimsel araştırma fonlarının daha fazla kar için sermaye tarafından sağlanması, sermayenin lehine kullanılması gibi daha önce öne sürülen eleştirel çerçevenin sınırlılıklarını aşmaya çalışacaktır. Bilimin üretimi, sermaye fonlarına bağımlılık, sermayenin kar amacıyla üretim hedefine bağlılık gibi girdileri ve çıktıları sermaye birikiminin hizmetine sunmanın, bir anlamıyla sermayenin biçimsel boyunduruğu altında kalmanın ötesine geçmiştir. Bu tebliğ, bilimin sermayenin gerçek boyunduruğu altına alınma sürecini kuramsal bir çerçeve olarak ele almaya çalışacak; bu çerçevenin içinde barındırdığı gerilimi, bilimin sermaye tarafından birikime içerilmesi sürecinin taşıdığı gerilimleri değerlendirmeye çalışacaktır.